

גבעתיים חופשית

13 ביולי 2017

לכבוד :

חה"כ סתיו שפיר, יו"ר הוועדה המיוחדת ליישום הנגשת המידע הממשלתי ושקיפותו לציבור

חה"כ יעל גרמן, יוזמת הדיון

עמדת "גבעתיים חופשית" לקראת דיון הוועדה המיוחדת ליישום הנגשת המידע הממשלתי ושקיפותו לציבור בנושא "שקיפות בהדחה במערכת החינוך בישראל"

גבעתיים חופשית היא התארגנות עצמאית לא-מפלגתית של תושבי גבעתיים, המעוניינים לשמור על אופיה החופשי, הפלורליסטי והשוויוני של העיר. הקבוצה קמה בשנה האחרונה, נוכח התגברות הפעילות של גופים תורניים שונים בעיר, ובפרט בתוך מערכת החינוך שלה.

בין היתר, במוסדות חינוך רבים בעיר גבעתיים פועלת עמותת מרחבי"ה, השייכת לאיגוד המרכזים לזהות יהודית (שפעילותה נסקרה בהרחבה לאחרונה במסגרת תחקיר ארגון "מולד" וכן בתחקירים בכלי התקשורת השונים). במסגרת פעילות העמותה נכנסים אנשיה לגני ילדים ולבתי-הספר בעיר, לעיתים במתכונת של שיעור שבועי של נציג העמותה, שבחלק מהמקרים מכנה עצמו "רב" (בעיקר בגני הילדים), ולעיתים במתכונת של פעילות לפני החגים או במועדים מיוחדים (למשל: בנות מצווה).

בתוך כך, הילדים בגילאים השונים נחשפים לתכנים תורניים-אורתודוקסיים, העומדים במקרים רבים בניגוד להשקפת העולם של הוריהם. כך לדוגמה, ילדים במשפחות חילוניות סיפרו להוריהם כי נאמר להם שאם יאכלו חמץ בפסח ישרוף להם הגרון, או דרשו מהוריהם לברך לפני שהם אוכלים.

בראשית הדברים יש לומר, כי אנו מאמינים שהצוות החינוכי במוסדות החינוך השונים צריך להיות אמון על הוראת לימודי המורשת, כשם שהוא אמון על הוראת הנושאים האחרים, בהתאם להנחיות משרד החינוך. אנו מאמינים ביכולות של הצוותים החינוכיים בעיר (ובכלל) וסומכים עליהם כי יידעו להעביר את התכנים השונים ברגישות הנדרשת, ותוך התאמה לגיל הילדים ולאופי הקהילה.

אולם, במידה שהרשות המקומית והמוסדות החינוכיים השונים מבקשים בכל זאת לשלב עמותות תורניות שונות בהעברת תכני מורשת, חשוב להקפיד על מילוי הנחיות משרד החינוך בעניין, כמפורט להלן. למיטב התרשמותנו, נכון להיום - **אופן כניסתה של עמותת מרחבי"ה, וכן עמותות תורניות נוספות, למוסדות החינוך בעיר ואופן פעולתן בהם, נעשה בניגוד להוראות השונות של משרד החינוך בעניין זה :**

1. [חוזר מנכ"ל משרד החינוך תשעה/8 \(א\) בנושא שילוב תכניות חינוכיות חיצוניות במערכת החינוך](#) ממליץ כי הליך שילוב תכנית חיצונית יכלול את חוות הדעת של הרשות המקומית, הפיקוח, הצוות החינוכי ונציגות ההורים והתלמידים לקראת גיבוש המלצה לשילוב תכנית חיצונית. כמו כן, החוזר מחייב כי ההצעה לשילוב

תכנית כזו תוצג ותאושר בפני הוועדה המלווה של המוסד. כלומר, התהליך המפורט בחוזר מגדיר מעורבות עמוקה של הרשות המקומית בבחירת הארגונים שייכנסו למערכת החינוך העירונית. התהליך לשילוב תכניות חיצוניות אמור להתחיל משלב מיפוי צרכים. למיטב ידיעתנו, הכנסת העמותות התורניות השונות למוסדות החינוך בגבעתיים נעשתה ללא בדיקה כאמור, ובפרט ללא מיפוי הצרכים של מוסדות החינוך בעיר והתאמת התכנית לאופי הקהילה בעיר (בהתאם להמלצות ועדת שנהר);

2. יתר על כן, **פעילות העמותות הנ"ל, דוגמת מרחבי"ה ואל-עמי, נעשות ללא השקיפות הנדרשת מהן.** כך, במבחנים של משרד החינוך לתמיכה בעמותות של זהות יהודית מוסדות ציבור להעמקת החינוך היהודי (תקנה תקציבית מס': 31.22.51, יחידה: האגף לתרבות תורנית, בתוך הדף: במצ"ב), מהן נתמכות עמותות אלה, מצוין במפורש כי:

(א) הפעילות הנתמכת אינה נערכת במסגרת תכנית הלימודים הפורמלית בבתי הספר;

(ב) ההשתתפות בפעילות הנתמכת אינה מטלת חובה מטעם בית הספר שבו לומדים הילדים ובני הנוער, ומוסד הציבור ובית הספר יבהירו זאת בכתב להורי התלמידים;

למרות זאת, הורי התלמידים במסגרות השונות בהן פועלות העמותות – במקרים רבים אף אינם יודעים מי מעביר את הפעילויות השונות (אשר נהוג לכנותן "חוג מורשת"), ועל אחת כמה וכמה שאינם מיוודעים כי אין מדובר בפעילות חובה (ובכל מקרה – מה אמור לעשות ילד בגן או בבית-הספר בו מתקיימת פעילות כזו הנוגדת את תפיסת העולם של משפחתו בעת הפעילות?). גם כאשר הורים לומדים את העובדות ומביעים התנגדות לפעילות – כפי שאכן קרה בחודשים האחרונים בכמה מוסדות חינוך בעיר (הן גנים והן בתי-ספר) מוסדות החינוך לא תמיד מקבלים עמדה זו, ובפועל הפעילות ממשיכה.

בהקשר זה נציין, כי ראש עיריית גבעתיים רן קוניק פרסם לאחרונה הודעה לפיה תהליך ההכנסה של העמותות התורניות לגנים ישתנה, וכי בכל מקרה העדיפות תהיה לכך שהצוות החינוכי בגנים יעביר גם את תכני המורשת. עם זאת, **הודעת ראש העירייה לא התייחסה כלל לשלב הראשוני של תהליך בחינת הארגונים השונים, מידת התאמתם לקהילה בעיר, והמידה בה הם עונים על צרכיה.** מהודעת הבהרה שפרסם ראש העירייה כמה ימים לאחר הודעה הראשונה עלה, שתכניות אלו עדיין יהיו חלק מסל התכניות המוצעות לגננות, וההורים יוכלו לבחור אותן לפי החלטה של רוב. שיטה זו מעלה שאלות באשר למידע שיועבר להורים אודות אופי העמותות המעבירות את הפעילות ואודות אופי פעילותן: **אנו סבורים שכדי לאפשר החלטה מושכלת של ההורים באשר לתמיכה בפעילות העמותה נדרשת שקיפות מלאה, הן מול הגננות והן מול הורי הגן. אנו מקווים כי עיריית גבעתיים אכן תקפיד על שקיפות כאמור, ולא תסתפק במידע כללי ועמום. בתוך כך, אנו מצפים כי הגורמים המוסמכים יפקחו שחובת היידוע בכתב להורי התלמידים הקבועה במבחני התמיכה האמור לעיל – אכן תתקיים. כמו כן, אנו מצפים כי לילדים שהוריהם אינם מאפשרי השתתפותם בפעילות תוצע פעילות פדגוגית חלופית באותו זמן.**

לצד זאת, אנו חוזרים ומבקשים כי הרשות המקומית לא תתנער מתפקידה כגורם בעל השפעה גם על אופי החינוך בעיר: כאשר הרשות המקומית מעבירה לגננות רשימת תכניות לפעילות, מן הראוי שתעשה זאת לאחר בדיקת התכניות והתאמתן לקהילה, בהתאם לכללים שקבע משרד החינוך וברוח המלצות ועדת שנהר. "זריקת" האחריות לבחירת התכניות על הגננות או על ההורים היא התנערות של העירייה מקבלת החלטה ותגרום לשסע ופילוג בין ההורים.

נוסף על העמותות התורניות של זהות יהודית, בגבעתיים פועל מזה קרוב לשנה **גרעין תורני בשם "קהילת נווה"**. ככל הידוע לנו, נכון לעכשיו הגרעין אינו פועל במוסדות החינוך בעיר במהלך שעות הלימודים. עם זאת, הגרעין פועל במתחם בית הספר הממלכתי "ברנר" בעיר בשעות שלאחר הלימודים, ומקיים שם אירועים שונים – בעיקר סביב החגים. עניין זה הוא בעייתי משני טעמים: ראשית, דוח מבקר המדינה האחרון הצביע בצורה ברורה על הזיקה הפוליטית של הגרעינים התורניים השונים. לצד זאת, **חוזר מנכ"ל משרד החינוך מב/7** בנושא פתיחת בתי-הספר לפעולות בשעות אחה"צ והערב קובע כי אין לקיים במוסד חינוך פעילות פוליטית כלשהי. עוד נקבע כי במידה והתעורר ספק לגבי אופייה של פעילות מסוימת יוכרע הדבר בוועדה בה שותפים נציגי הרשות המקומית ומשרד החינוך. אנו סבורים, כי היות וכבר אין כיום ספק לגבי הזיקה הפוליטית של אנשי הגרעינים התורניים, אין לאפשר לאנשי הגרעין התורני לעשות שימוש במבנה של מוסדות החינוך בעיר לצורך פעילותם.

שנית, משפחות התלמידים הלומדים במוסד החינוכי שבשטחו מתקיימת הפעילות של הגרעין התורני אינן בהכרח עושות את ההבחנה בין פעילות "רשמית" של בית-הספר עצמו, ובין הפעילות הנערכת על-ידי הגרעין התורני.

כמו כן, היות שאחת ממטרותיו המוצהרות של הארגון היא "עידוד לימוד הורים וילדים", אין להוציא מכלל אפשרות כי בהמשך יפנה גם הגרעין התורני למוסדות החינוך בעיר לצורך העברת פעילות לתלמידים. נכון למועד הדיון, אנשי הגרעין התורני ביקשו ממשרד החקלאות תמיכה על סך כרבע מיליון ₪, מרביתה לצורך תשלום משכורות, אולם תמיכה זו טרם אושרה. היות ותכנית העבודה של הגרעין התורני אינה מפורסמת לציבור, אין לנו מידע לגבי התכניות של הגרעין לפעילויות במוסדות החינוך בעיר.

לסיום נדגיש, אין בכוונתנו במסגרת מכתב זה לערער על תפיסת העולם של שר החינוך הנוכחי, הגם שחלקנו אינם מסכימים איתה. עם זאת, אנו מבקשים לכל הפחות להקפיד על הכללים אותם קבע משרד החינוך במבחני התמיכה הרלבנטיים הנ"ל, ובפרט – **הקפדה על שקיפות מול ההורים בכל הנוגע לפעילויות האמורות, על מנת שילדים במשפחות שמתנגדות לפעילות לא יחויבו להשתתף בה, וכן בכל הנוגע להליך הבדיקה והכנסה של העמותות למוסדות החינוך.**

אנו מודים ליו"ר הוועדה חה"כ סתיו שפיר על קיום הדיון וכן לחה"כ יעל גרמן על הבקשה לקיימו, וקוראים לוועדת השקיפות של הכנסת לדרוש ממשרד החינוך ומהרשויות המקומיות פיקוח ובקרה נאותים ושקופים על פעילות העמותות הללו, תוך הקפדה כי פעילותם אכן תיעשה בהתאם לרוח המלצות ועדת שנהר.

בברכה,

גבעתיים חופשית